

**КАФЕДРА ХОРОВОГО ТА ОПЕРНО-СИМФОНІЧНОГО
ДИРИГУВАННЯ**

СИЛАБУС

з дисципліни «Історія оперно-симфонічного мистецтва»

Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень	Курс	I
Ступінь освіти	Бакалавр	Семестр	1, 2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	4
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	64
Освітньо-професійна програма	Хорове та оперно-симфонічне диригування	Лекції	32
		Практичні/семінарські	32
		Індивідуальні	–
		Самостійна робота	56
Статус	Обов'язкова	Семестровий контроль	Екзамен – 2

Інформація про викладачів

ПІБ, посада	Плужніков Віктор Миколайович, доцент
Профіль викладача	ID ORCID 0000-0002-4306-7913 Профіль в Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=4qMuYZUAAAJ&hl=ru
E-mail	pluzhnikov67@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни.

Силабус навчальної дисципліни «Історія оперно-симфонічного мистецтва» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Силабус визначає обсяги знань, які здобувачі освіти повинні опанувати відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія оперно-симфонічного мистецтва», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення навчальної дисципліни є надання здобувачам вищої освіти певних орієнтирів для розуміння важливих історичних етапів, подій, явищ розвитку оперно-симфонічного мистецтва. Також, метою курсу є більш глибоке вивчення самої сутності професії диригента як організатора творчого процесу у музичному колективі та викладача оркестрових дисциплін у фахових передвищих навчальних закладах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні **знати:**

- сутність оперно-симфонічного виконавства в контексті розвитку світового музичного мистецтва;
- основні етапи історичного розвитку оперно-симфонічного виконавства та мистецтва оркестрового диригування;
- провідні музичні театри, концертні установи, симфонічні оркестри та заклади музичної освіти, де навчають оперно-симфонічному диригуванню;
- специфіку виконавського мистецтва різних культурних традицій;
- динаміку історичного розвитку оркестру в Західній Європі;
- етапи формування професії диригента в контексті розвитку оркестру та відповідні способи його керування;
- стан розвитку оперно-симфонічного виконавства в Україні;
- сучасні концепції світового оперно-симфонічного виконавства

уміти:

- орієнтуватися в основних етапах історичного розвитку оперно-симфонічного виконавства;
- обґрунтувати сутність оперно-симфонічного виконавства в контексті розвитку музичної культури XVII – XXI сторіччя;
- визначити найбільш важливі події в процесі формування оперно-симфонічного виконавства;
- зберігати зв'язок з національними традиціями України;
- вивчати та аналізувати творчі принципи та особливості художньо-виконавської роботи видатних діячів оперно-симфонічного виконавства та диригентського мистецтва;
- застосовувати теоретичні знання в практичній роботі з симфонічним оркестром.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування **загальних компетентностей**:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальних (фахових) компетентностей:

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних результатів навчання**:

ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Перелік тем

Тема 1. Творчі здобутки видатних капельмейстерів XVII – XVIII ст.: Ж.-Б. Люллі, І.-С. Баха, Г.-Ф. Генделя, І. Маттезона та ін.

Тема 2. Епоха класичного стилю: капельмейстери – Й. Гайдн, Я. Стаміц, Л. Шпор.

Тема 3. Творчість К.-В. Глюка, Ф. Хабенека, Г. Спонтіні, І.-Ф. Рейхгардта.

Тема 4. Реформаторська діяльність капельмейстера К.-М. Вебера; початок гастрольної практики.

Тема 5. Творчість диригентів-реформаторів Г. Берліоза та Р. Вагнера.

Тема 6. Просвітницька діяльність диригентів Ф. Мендельсона та Ф. Ліста.

Тема 7. Х. Бюлов – перший представник *професії* оперно-симфонічного диригента у Німеччині.

Тема 8. Диригентська творчість Г. Малера та його вихованців – О. Фріда, О. Клемперера, Б. Вальтера, Ф. Штидри, Г. Себастьяна.

Тема 9. Виконавська та педагогічна діяльність А. Нікіша.

Тема 10. Творчість А. Тосканіні, С. Рахманінова, С. Кусевицького, Г. Адлера.

Тема 11. Виконавське мистецтво диригентів – Ю. Орманді, Л. Стоковського, Л. Бернстайна.

Тема 12. Становлення та розвиток диригентської освіти в Україні.

Тема 13. Київська та харківська школи оперно-симфонічного диригування.

Тема 14. Львівська та одеська школи оперно-симфонічного диригування.

Тема 15. Філармонічні академічні симфонічні оркестри України.

Тема 16. Театри опери та балету України.

Тема 17. Театри музичної комедії України.

Форми та технології навчання.

Теоретичне лекційне навчання, семінарські заняття та самостійна робота, есе, презентація, інформаційні технології (аудіо та відеофіксації виконавських дій).

З навчальної дисципліни передбачені наступні види самостійної роботи здобувача вищої освіти: вивчення конспекту лекцій; ознайомлення з методичною літературою; тезисне конспектування ключових питань лекцій, письмові завдання; поглиблене вивчення оперних та симфонічних партитур, науково-методичної літератури, аудіо та відеофіксацій; відпрацьовування схем тактування та виконання запропонованих практичних завдань.

Зазначені види самостійної роботи виконуються здобувачем вищої освіти поза аудиторією.

Навчальні ресурси.

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Messenger, Telegram тощо; використовуються застосунки Google Disk, Google Meet, Padlet, Zoom тощо.

Система оцінювання.

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
75-81	Добре	C
64-74	Задовільно	D
60-63	Задовільно	E
35-59	Незадовільно	FX
1-34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти.

90–100–А – відмінно. Повнота розкриття тематичного матеріалу: аналіз, порівняння і критичне узагальнення, знання методичної літератури. Адекватність наведених прикладів, знання методичного матеріалу. Аргументованість, логічність й послідовність відповіді, адекватне використання педагогічної термінології; переконливість викладу. Активна участь у навчальному процесі: доповіді, доповнення, практичні завдання, регулярна демонстрація самостійної роботи.

82–89–В – добре. Досить повне знання тематичного матеріалу, достатнє знання методичної літератури та методичного матеріалу. Аргументованість відповіді, використання педагогічної термінології, переконливість викладу. Активна участь у навчальному процесі: доповіді, доповнення, практичні завдання, демонстрація самостійної роботи нерегулярна.

75–81–С – добре. Достатнє знання тематичного матеріалу та знання методичної літератури. Достатня переконливість відповіді, використання педагогічної термінології. Участь у навчальному процесі нерегулярна.

64–74–D – задовільно. Недостатньо повне знання тематичного матеріалу, несистематизовані знання методичної літератури. Участь у навчальному процесі відсутня.

60–63–E – задовільно. Неповне знання тематичного матеріалу. Знання методичної літератури несистематизовані. Участь у навчальному процесі відсутня.

35–59–FX – незадовільно (з можливістю повторного складання). Тематичний матеріал не засвоєно, відсутня систематизація знань, відповіді поверхневі. Участь у навчальному процесі відсутня.

1–34–F – незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни). Здобувач освіти не виконав індивідуальний навчальний план.

Інклюзивне навчання.

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика навчальної дисципліни.

Викладання дисципліни відповідає вимогам Положення Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «Про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/%96.pdf>

Рекомендована література.

1. Гамкало І. Д. Диригентське мистецтво // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=24362 (дата перегляду: 06.10.2022).
2. Жорданія Вахтанг Георгійович / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917–2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 236-237.
3. Кириленко Я. О. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки : навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 108 с.
4. Кононова О. В. Слатін Ілля Ілліч / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 329-331
5. Кучер Л. І. Анотований каталог вистав Оперної студії Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Доповнення та розширення. Довідник. – Х.: Вид-во ТОВ «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – 140 с., ил.
6. Кучер Л. І. Людмилін Анатолій Олексійович / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 278.
7. Кучер Л. І. Українські оперні студії: історія і сучасність. – Харків : Торсінг, 2002. – 204 с.
8. Кучер Л. І., Костенко Н. Є. Калабухін Анатолій Васильович / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 475-476.

9. Лошков Ю. І. Генеза та становлення диригентського виконавства в Україні : монографія / Ю. І. Лошков. – Харків: Харк. держ. акад. культури, 2007. – 221 с.
10. Лошков Ю. І. Оркестрове диригентське виконавство: теорія та практика : посібник / Ю. І. Лошков. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 128 с. ISBN 978-966-382-463-5.
11. Макаренко Г. Виховання оперно-симфонічного диригента: досвід останніх десятиліть // Вісник Львівської академії мистецтв. Вип. 13. – Львів, 2002. – С. 50-62.
12. Макаренко Г. Генеза кийвської школи оперно-симфонічного диригування. Культурологія та мистецтвознавство // Київське музикознавство. – Вип. 11. – К., 2003. – С. 214-223.
13. Макаренко Г. Диригентське мистецтво як об'єкт теоретичного аналізу // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, № 3. – К., 2003. – С. 19-26.
14. Макаренко Г. Творчі аспекти формування художнього образу в діяльності оперного диригента // Музичний твір як творчий процес: Зб. статей. Науковий вісник. – Вип. 21 / Сост. В. Москаленко. – К., 2002. – С. 204-213.
15. Макаренко Г. Г. Творчість диригента: естетико-мистецтвознавчі виміри : монографія / Г. Г. Макаренко. – К.: Факт, 2005. – 328 с.
16. Макаренко Г. Утвердження нового способу диригування: досвід “після-вагнерівської п'ятірки” // Культурологія та мистецтво: Зб. статей. Київське музикознавство, вип. 9. – К., 2003. – С. 134-142.
17. Макаренко Г. Г. Формування та розвиток Київської оперно-симфонічної диригентської школи 20-х – 90-х років ХХ століття як цілісної системи виховання-навчання виконавців / Г. Г. Макаренко // Науковий вісник Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського: зб. статей. – К., 2004. – Вип. 40: Музичне виконавство, кн. 10. – С. 214-222.
18. Плужніков В. М. Адлер Герман Петер // Велика українська енциклопедія, т. 1 / Упорядник д.і.н., проф. Киридон А. М. – К.: Державна наукова установа “Енциклопедичне видавництво”, 2016. – С. 358.
19. Плужніков В. Диригування: Авторська програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації, напрям 6.020204 – Музичне мистецтво, спеціалізація “оперно-симфонічне диригування”, освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр / ХДУМ імені І. П. Котляревського. – Харків, 2011.
20. Плужніков В. М. Дорошенко Костянтин Леонтійович / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917–2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 225-226.
21. Плужніков В. М. «К. Л. Дорошенко – диригент, педагог, просвітник: монографія» – Харків : Колегіум, 2016. – 338 с., іл. ISBN 978-966-8604-90-4.

- 22.Плужніков В. М. З історії становлення харківської школи оркестрового диригування // Аспекти історичного музикознавства : зб. наук. ст. Вип. ІХ. Наукові рефлексії харківської музично-історичної школи / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. А. М. Жданько, С. Г. Анфілова. – Харків : ХНУМ, 2017. – С. 67–79.
- 23.Плужніков В. М. Пірадов Володимир Йосипович / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917–2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 300-301.
- 24.Плужніков В. М. «Професія диригента та шляхи її формування в західноєвропейській театральній практиці ХІХ століття // Давидов М. Виконавське музикознавство. Енциклопедичний довідник. – Луцьк, 2010. – С. 255-256.
- 25.Рахлін Натан Григорович / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917–2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 311-313.
- 26.Тольба Веніамін Савелійович / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917–2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 341-342.
- 27.Турчак С. В. Диригент в оперному театрі / С. В. Турчак // Рожок В. І. Сонячний маестро: монографія. – К.: Автограф, 2006. – С. 214-218.
- 28.Турчак С. Робота над балетом “Ольга” / С. Турчак // Рожок В. Сонячний маестро: монографія. – К.: Автограф, 2006. – С. 219-226.
- 29.Штейман Ізраїль Соломонович / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917–2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. – Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 370-371.
- 30.The History of Orchestration by Adam Carse. Dover Publications, Ins., New York. 2012. – 368 s.

Рекомендовані інтернет-ресурси

1. Бібліотека ХНУМ імені І. П. Котляревського <http://repo.num.kharkiv.ua:999/ru/elcat>
2. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>